

Sygn. akt IV U 46/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2016r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Jacek Witkowski

Protokolant st. sekr. sądowy Marta Żuk	
--	--

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2016r. w Siedlcach na rozprawie

odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 12 listopada 2014 r. (Nr (...) - (...))

w sprawie A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z udziałem zainteresowanych (...) Usługi (...), (...) S.C. w M.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

I. **oddala odwołanie;**

II. **zasądza od ubezpieczonej A. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 60,00 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt IV U 46/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12.11.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 68 ust. 1 pkt 1, 6 ust. 1 pkt. 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.) oraz 58 § 1 kc w zw. z art. 300 kp stwierdził, że A. S. jako pracownik u płatnika składek „E. Usługi (...) S., K. (...) spółka cywilna” w M. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 26.06.2014 r. W uzasadnieniu swojej decyzji pozwany organ rentowy wskazał m. in., iż zawierając powyższą umowę A. S. znajdowała się w zaawansowanej ciąży. Pracę miała świadczyć jedynie przez dziesięć dni roboczych, gdyż w dniu 10 i 11.07.2014 r. przebywała na urlopie wypoczynkowym, a 12.07.2014 r. w związku z urodzeniem dziecka korzystała z urlopu macierzyńskiego. Pracodawca, wiedząc o zaawansowanej ciąży i planowanym terminie porodu nie mógł liczyć na to, że A. S. po zawarciu z nim umowy, będzie efektywnie świadczyć na jego rzecz pracę w dłuższym okresie czasu. ZUS zauważył, iż A. S. jest osobą spokrewnioną z pracodawcą. W okresie zaś bezpośrednio poprzedzającym zatrudnienie ubezpieczonej, tj. od 18.03.2013 r. do 25.06.2014 r. nie wykonywała ona żadnego zatrudnienia. Wcześniej

A. S. pracowała jako sprzedawca w sklepie. Płatnik składek nie zatrudnił innego pracownika w miejsce ubezpieczonej. Zdaniem ZUS, powyższa umowa o pracę stanowiąca tytuł objęcia A. S. ubezpieczeniem społecznym, jest czynnością prawną przedsięwziętą w celu objęcia prawa i uzyskania świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego. Jest ona zatem nieważna i nie wywołuje skutków prawnych i postaci objęcia A. S. obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi.

Od decyzji tej odwołanie wniósł płatnik składek, który domagał się jej zmiany i ustalenia, że A. S. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia 26.06.2014 r. Wskazał, iż wpływ na datę zawarcia przedmiotowej umowy o pracę miał fakt, iż ubiegał się on o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego. Wniosek ten został pozytywnie rozpatrzony w dniu 17.04.2014 r. W dniu 13.05.2014 r. płatnik składek podpisał umowę o refundację z Funduszu Pracy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, w tym przypadku stanowiska pracownika biurowego. Płatnik składek mógł zatrudnić A. S. dopiero po stosownej kontroli, która odbyła się w dniu 25.06.2014 r. W związku z powyższym, płatnik składek zawarł umowę o pracę z A. S. dopiero w dniu 26.06.2014 r. Od chwili urodzenia przez A. S. dziecka, płatnik składek czynił starania o pozyskanie kolejnego pracownika z urzędu pracy, w wyniku czego od dnia 1.10.2014 r. zatrudniono, w ramach stażu, K. P., który miał wykonywać pracę w zastępstwie A. S. (odwołanie wraz z załącznikami k. 2-11).

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu swego stanowiska, pozwany ZUS powtórzył argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Organ rentowy podkreślił, iż A. S. jest bardzo blisko spokrewniona z współnikami spółki- pracodawcy. Zdaniem ZUS, wymieniona nie miała dostatecznego doświadczenia zawodowego i nie przedstawiła płatnikowi składek żadnych dokumentów stwierdzających posiadanie kwalifikacji zawodowych do pracy na stanowisku pracownika biurowego. A. S. nie przedstawiła również zaświadczenia lekarskiego o przeciwwskazaniach zdrowotnych do wykonywania pracy na umówionym stanowisku. ZUS podał, iż A. S. nie zdążyła zrobić takich badań, ponieważ już w dniu 10.07.2014 r. została skierowana do szpitala. Dopiero po upływie prawie 3 miesięcy na miejsce A. S. został zatrudniony nowy pracownik-stażysta. Tymczasem A. S., mimo braku doświadczenia zawodowego i dostatecznych kwalifikacji, została zatrudniona od razu na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. ZUS kwestionował również istnienie racjonalnej potrzeby utworzenia przez płatnika składek nowego stanowiska pracy. Organ rentowy stwierdził, iż umowa o pracę z dnia 26.06.2014 r. została zawarta w celu obejścia prawa i stosownie do treści art. 58 § 1 kc w zw. z art. 300 kp i z tego tytułu należy uznać ją za nieważną (odpowiedź na odwołanie k. 12-15).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

E. S. oraz K. S. od 1.10.2010 r. prowadzą wspólnie działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej pod firmą (...). Miejscem prowadzenia tej działalności jest M.. E. S. oraz K. S. świadczą usługi w transporcie międzynarodowym pomiędzy Polską a Finlandią i współpracują na czas nieokreślony z dwoma stałymi kontrahentami, którzy zlecają im przewóz towarów. E. S. oraz K. S. zlecenia przewozowe otrzymują telefonicznie oraz drogą elektroniczną.

Prywatnie E. S. jest teściową K. S..

K. S. ma siostrę, A. S.. E. S. jest teściową również drugiej z wymienionych sióstr.

Wyżej wymieniona spółka cywilna posiada 3 samochody ciężarowe i zatrudnia 3 kierowców, którymi prywatnie są mężowie E. S., K. S. i A. S.. W ramach tej działalności każdy z kierowców ma w ciągu miesiąca po trzy wyjazdy.

Ubezpieczona A. S. ukończyła liceum plastyczne. W czasie od 2010 r. do września 2012 r. pracowała jako kasjerka w sklepie spożywczym. Następnie ubezpieczona urodziła pierwsze dziecko. Po ustaniu tego zatrudnienia A. S. wykorzystwała urlop macierzyński, po czym zarejestrowała się w urzędzie pracy jako bezrobotna.

W dniu 18.02.2014 r. (...) spółka cywilna złożyła do Starosty M. za pośrednictwem Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w M. wniosek o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego

bezrobotnego. W nawiązaniu do tego wniosku, podane podmioty zawarły w dniu 13.05.2014 r. umowę o refundację z Funduszu Pracy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. Na podstawie tej umowy płatnik składek zobowiązał się do utworzenia stanowiska pracy- pracownik biurowy. Na wyposażenie tego stanowiska, tj. nabycie laptopa oraz wyposażenia w postaci stosownego oprogramowania oraz mebli, płatnik składek miał dostać dofinansowanie w kwocie 10.500 zł.

Wykonanie przez płatnika składek powyższego zobowiązania zostało stwierdzone w protokole z wizytacji przeprowadzonej w dniu 25.06.2014 r.

A. S. doszła do porozumienia z E. S. oraz K. S. co do zawarcia umowy o pracę z (...) spółka cywilna. Ubezpieczona miała zostać zatrudniona jako pracownik biurowy. Do zakresu jej obowiązków miało należeć wypełnianie faktur, odbieranie od kierowców listów przewozowych oraz przyjmowanie przychodzących drogą elektroniczną zleceń od firm zamawiających usługi transportowe. Pracę tę ubezpieczona miała wykonywać w siedzibie pracodawcy, tj. w domu, w którym mieszkają A. S., E. S. oraz K. S.. Pracodawca nie określił stałych godzin, w których ubezpieczona miałaby świadczyć pracę.

W dniu 26.06.2014 r. płatnik składek (...) Usługi (...) E. S., (...) spółka cywilna zawarła z A. S. umowę o pracę na czas nieokreślony. Zgodnie z postanowieniami tego angażu, ubezpieczona miała podjąć zatrudnienie w pełnym wymiarze na stanowisku pracownik biurowy, za co otrzymywać miała wynagrodzenie w kwocie 1.680 zł. W czasie zawierania powyższej umowy A. S. była w zaawansowanej ciąży.

W tym samym dniu, A. S. miała przejść szkolenie z zakresu bhp, które przeprowadził jej mąż, S. S. (2).

Ubezpieczona nie przedstawiła pracodawcy zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do podjęcia zatrudnienia na umówionym stanowisku.

W dniu 10.07.2014 r. ubezpieczona została w trybie nagłym przyjęta na Oddział Położniczo-Ginekologiczny (...) Publicznego Zespołu (...) w M.. Na oddziale tym przebywała do 14.07.2014 r. W dniu 12.07.2014 r. ubezpieczona urodziła drugie dziecko.

Poprzednio czynności wchodzące w zakres obowiązków ubezpieczonej wykonywała jej siostra, K. S..

W pierwszej połowie 2014 r. płatnik składek osiągał łącznych przychód w kwocie 499.070,43 zł, zaś miesięczny przychód wynosił przeciętnie ok. 80.000 zł. W tym też okresie liczba transakcji płatnika składek wyniosła 267 i w każdym z miesięcy kształtowała się na zbliżonym poziomie tj. ok 40-50 w miesiącu. Zbliżony poziom przychodów płatnik składek odnotował w okresie od stycznia 2013 r. do grudnia 2013 r. oraz od lipca do września 2014 r. W 2014 r. K. S. osiągnęła 468.434,31 zł, zaś E. S. 477.183,69 zł.

W okresie od 1.10.2014 r. do 28.02.2015 r. został zorganizowany przez płatnika składek oraz Starostę M., w imieniu którego działał Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w M., staż na stanowisku pracownika biurowego. Stażystą został K. P. (zeznania ubezpieczonej A. S. k. 30v-31 i k. 45v-46v, zeznania zainteresowanych K. S. k. 31-31v i k. 45v oraz E. S. k. 31v-32 i 45v-46, zeznania świadka K. P. k. 70v-71, wnioski o refundację kosztów wyposażenia k. 5-7, umowa o refundację z Funduszu Pracy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy k. 9-10, zeznania PIT 36 za 2014 r. dotyczące E. S. i K. S.- koperta k. 36, rozliczenia za okres styczeń-czerwiec 2014 r. oraz księgi przychodów i rozchodów obejmujące ten okres –koperta k. 38, protokół z wizytacji k. 11, umowa w sprawie odbywania stażu k. 49-50, dokumenty znajdujące się w aktach ZUS, tj. umowa o pracę z dnia 26.06.2014 r., karta informacyjna leczenia szpitalnego, rozliczenia za rok 2013 oraz miesiące styczeń- wrzesień 2014).

Odwołanie płatnika składek nie zasługuje na uwzględnienie. W ocenie Sądu Okręgowego, umowa o pracę z dnia 26.06.2014 r. została zawarta dla pozoru, a jej strony miały na celu jedynie uprawdopodobnić objęcie A. S. stosunkiem pracy.

Podkreślić należy, iż analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego nie pozwala na przyjęcie, że relacja płatnika składek i A. S. wypełniała wyrażone w art. 22 § 1 kp cechy stosunku pracy. Stosownie do przywołanego przepisu, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Podkreślenia wymaga, iż ani ubezpieczona, ani zainteresowane, nie przedstawiły wiarygodnych dowodów przemawiających za uznaniem, iż A. S. rzeczywiście świadczyła pracę. Okoliczność ta wynika jedynie ze złożonych przez ubezpieczoną oraz zainteresowane zeznań. Nie zasługują one, zdaniem Sądu, na walor wiarygodności. Nie zostały bowiem przedstawione stosowne dokumenty, które potwierdzałyby wykonywanie przez ubezpieczoną czynności pracowniczych. Do dowodów takich nie można zaliczyć potwierdzenia refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. Pisma te stanowią bowiem dowód utworzenia stanowiska pracy, nie świadczą jednak o tym, iż po zawarciu angażu to właśnie A. S. rzeczywiście wykonywała pracę na stanowisku pracownika biurowego. W toku postępowania przed ZUS okazane zostały jedynie rachunki na zakup oleju napędowego (akta ZUS). Nie są stanowią one jednak dostatecznego dowodu wykonywania przez A. S. pracy stale i w pełnym wymiarze. Na wiarę nie zasługują również zgromadzone w aktach ZUS listy obecności. Zgodnie z ich treścią ubezpieczona miała stawiać się w pracy w godzinach 8-16. Sama ubezpieczona stwierdziła natomiast, iż nie miała normowanego czasu pracy. Okoliczność tę potwierdziły E. S. i K. S.. Podkreślić należy, iż ubezpieczona miała świadczyć pracę siedzibie pracodawcy tj. w budynku, w którym jednocześnie zamieszkiwała zarówno A. S., jak i jej siostra K. S. oraz teściowa E. S.. Pamiętać bowiem należy, iż przedsiębiorstwo (...) stanowiło źródło utrzymania dla całej rodziny S.. Zatrudniało bowiem mężów zarówno A., K. jak i E. S.. W tej sytuacji, nawet gdyby przyjąć, iż przedstawione faktury na zakup oleju napędowego są autentyczne, to świadczą one o sporadycznym robieniu przez ubezpieczoną zakupów na rzecz rodzinnego przedsiębiorstwa, co raczej należy postrzegać jako świadczoną domownikom pomoc, niż regularne wykonywanie obowiązków przez pracownika zatrudnionego w wymiarze pełnego etatu.

Na wiarę nie zasługują również stwierdzenia stażysty K. P., który potwierdził, iż A. S. dosyć często przychodziła do biura z jakimś dokumentami i będąc w ciąży świadczyła pracę. W chwili bowiem rozpoczęcia odbywania stażu przez wymienionego, tj. od października 2014 r., upłynęło ponad 2 miesiące od urodzenia przez ubezpieczoną drugiego dziecka.

Zdaniem Sądu, wątpliwym było również istnienie racjonalnej potrzeby zatrudnienia przez płatnika składek pracownika na stanowisku pracownika biurowego. Jak stwierdziła sama ubezpieczona, poprzednio czynności, które miały zostać jej przypisane, wykonywała K. S.. Nie przekonały Sądu zapewnienia K. S., iż motywem zatrudnienia jej siostry była chęć poświęcenia większej ilości czasu przez wymienioną swoim dzieciom. Podobnie stwierdzić należy co do części zeznań E. S., w której stwierdziła ona, że niezbędnym było zatrudnienie ubezpieczonej. Z całą pewnością K. S., jako siostra, zatrudniając A. S. wiedziała, iż jej siostra była w zaawansowanej ciąży. Po upływie nieco ponad dwóch tygodni od zatrudnienia ubezpieczonej, urodziła ona drugie dziecko. Trudno zatem wnioskować, by osoba w tak zaawansowanej ciąży była w stanie pracować w pełnym wymiarze czasu pracy po to, by odciążyć od obowiązków własną siostrę. Pamiętać należy, iż ubezpieczona nie okazała pracodawcy zaświadczenia lekarskiego, które stwierdzałoby brak przeciwwskazań do pracy na umówionym stanowisku. Nie można zatem jednoznacznie przyjąć, iż ubezpieczona w chwili zawarcia przedmiotowego angażu była zdolna do wykonywania pracy. Ponadto, E. S. podała, iż w chwili zatrudnienia synowej nie zwiększyły się obroty w ich przedsiębiorstwie. Podobny obraz wyłania się z przedstawionych ksiąg przychodów i rozchodów za okres styczeń-czerwiec 2014 r. oraz znajdujących się w aktach ZUS rozliczeń za okres od stycznia 2013 do września 2014. Stwierdzić należy, iż w tym okresie przychody płatnika składek kształtowały się na zbliżonym poziomie i kształtowały się przeciętnie na poziomie ok. 80.000 zł miesięcznie. Skoro zatem poprzednio płatnik składek nie zatrudnił nikogo do pracy w biurze, a czynności, które miałyby przypaść ubezpieczonej wykonywała K. S. i jednocześnie nie odnotowano znaczącego wzrostu obrotów, to nie sposób uznać, by istniała ekonomiczna potrzeba podjęcia pracy przez A. S.. Odnotowania wymaga, iż jak stwierdziła K. S., w ramach jej przedsiębiorstwa każdy z trzech kierowców wykonuje miesięcznie po 3 kursy. Łącznie zatem płatnik składek wykonuje 9 kursów

miesięcznie, co również wpływa na potrzebę obsługi biurowej tych zleceń i ewentualną konieczność zatrudnienia pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy.

Powyższej oceny Sądu nie zmieniają zapewnienia ubezpieczonej, iż po urlopie macierzyńskim wróciła ona do pracy. Również i na tę okoliczność nie przedstawiono stosownych dokumentów, chociażby w postaci wydruków mail czy faktur, które mogłyby jednoznacznie potwierdzić świadczenie przez ubezpieczoną pracy. Podobny wniosek nasuwa się odnośnie okoliczności odbywania stażu przez K. P., na którym miał on zastępować ubezpieczoną. Strona odwołująca się nie przedstawiła bowiem dowodów potwierdzających wykonywanie przez wymienionego takich czynności, które poprzednio miałyby wykonywać ubezpieczona.

Znaczącego wpływu na ocenę tej sytuacji nie powinny mieć podnoszone w odwołaniu twierdzenia zainteresowanych, jakoby późny termin zawarcia umowy o pracę z A. S. spowodowany był koniecznością dopełnienia formalności w związku ze staraniem o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. Niewątpliwie, procedury te mogły opóźnić zawarcie angażu z ubezpieczoną. Nie można jednak wykluczyć, mając na uwadze bliskie powiązania rodzinne istniejące pomiędzy wymienionymi osobami, iż w chwili składania wniosku o taką refundację, tj. w lutym 2014 r., siostra i teściowa A. S. wiedziały, że jest ona w ciąży. Godnym uwagi jest, iż od września 2012 r. ubezpieczona nie podjęła żadnego zatrudnienia. Po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego była na utrzymaniu męża, który pracował jako kierowca u płatnika składek. Z kolei propozycja zatrudnienia ubezpieczonej zbiegła się w czasie z okresem, w którym była ona w ciąży.

W niniejszej sprawie nie zostało również udowodnione, czy istniało i na czym miałyby polegać pracownicze podporządkowanie ubezpieczonej. W tej sytuacji, nawet gdyby przyjąć, iż ubezpieczona w rzeczywistości świadczyła pracę, to niespełnione zostałyby również wyrażone w art. 22 § 1 kp cechy wykonywania pracy pod kierownictwem pracodawcy oraz w wyznaczonym przez niego czasie.

Powyższe ustalenia wskazują, zdaniem Sądu, że umowa o pracę z dnia 26.06.2014 r. została zawarta dla pozor. Zgodnie natomiast z treścią art. 83 § 1 kc, który w niniejszej sprawie znajdzie zastosowanie w powiązaniu z art. 300 kp, nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozor.

Stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Zgodnie zaś z art. 13 pkt 1 wymienionej wyżej ustawy obowiązkowo ubezpieczeniem emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne w następujących okresach pracownicy - od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

W sytuacji, gdy Sąd przyjął, iż umowa o pracę z dnia 26.06.2014 r. miała charakter czynności prawnej pozornej, a więc była nieważna, to stwierdzić należy, iż nie wywołuje ona skutków w postaci obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym w myśl wskazanych wyżej przepisów.

W tym miejscu zasadnym jest przytoczenie poglądu wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie, który w wyroku z dnia 4 grudnia 2014 r. III AUa 264/14 wskazał, iż stwierdzenie zatrudnienia na podstawie stosunku pracy wymaga jednoznacznych ustaleń, iż zostały spełnione warunki podjęcia takiego zatrudnienia oraz że miało miejsce wykonywanie obowiązków w sposób charakterystyczny dla stosunku pracy. Samo zaś złożenie podpisów na druku zatytułowanym "umowa o pracę" oraz na listach obecności, zgłoszenie do ubezpieczenia oraz opłacanie z tego tytułu składek ubezpieczeniowych, nie oznacza, że doszło do nawiązania stosunku pracy. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż przywołana wyżej przez Sąd argumentacja uzasadnia stwierdzenie, że umowa o pracę z dnia 26.06.2014 r. została zawarta jedynie dla pozor.

Rozstrzygnięcie o kosztach Sąd oparł na art. 98 § 1 i § 3 kpc w zw. z art. 99 kpc i w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez

Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 490).

W związku z tym, Sąd Okręgowy z mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł o oddaleniu odwołania.